ZESZYTY NAUKOWE POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ 1994
Seria: ARCHITEKTURA z.24 Nr kol.1239

J.Tadeusz GAWŁOWSKI

WSPÓŁCZESNE UWARUNKOWANIA PRZEKSZTAŁCEŃ UKŁADÓW PRZESTRZENNYCH

Streszczenie. Lata 70. wraz z rewolucją informatyczną przyniosły wiele zmian w życiu gospodarczym i społecznym, uwidaczniającym się bardzo wyraźnie w istniejących układach przestrzennych terenów zurbanizowanych. Nowa sytuacja wymaga zastosowania nowego myślenia planistyczno-operacyjnego i ofertowego podejścia w planowaniu przekształceń układów przestrzennych.

CONTEMPORARY CONDITIONS OF SPATIAL ARRANGEMENT TRANSFORMATION

Summary. The seventies, together with the computer science revolution, brought many changes in economic and social life, wich became visible in the existing spatial arrangements of urbanized areas. The new situation requires the application of new planning and operation ideas and an approach through tenders to planning transformations of spatial arrangment.

ZEITGENÖSSISCHE VORAUSSETZUNGEN FÜR DIE UMGESTALTUNG VON RÄUMLICHEN ANLAGEN

Zusammenfassung. Die 70er Jahre mit ihrer Revolution in der Informatik brachten im wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Leben viele Änderungen, die sich in den bestehenden räumlichen Anlagen in urbanisierten Gebieten sehr deutlich sichtbar machen. Die neue Situation erfordert ein neues planistisch-operatives Denken und eine solche Einstellung zur Planung von Umgestaltungen räumlicher Anlagen, bei der sich Platz für Angebote findet.

W latach 70 naszego stulecia nastąpiła intensyfikacja zmian ewolucyjnych w przemyśle zarówno co do ich zakresu, jak i technologii, strategii wytwarzania, uwarunkowań ekologicznych i społeczno-humanistycznych. W nowym świetle znalazły się cele i metody ich osiągnięcia, zmienił się w swej istocie problem zrozumienia i określenia efektywności ekonomicznej.

Drastyczne załamanie i upadek wielu gałęzi przemysłu, szczególnie tych, które nadążały w dziedzinie modernizacji technologii i profilu produkcyjnego, stały się alarmującym sygnałem do podejmowania i urzeczywistnienia modyfikacji nawiązujących do aktualnej sytuacji. Sposób dysponowania terenem, stosowane metody, bliższe i dalsze cele podporządkowane zostały nowym swoistym dla systemu społeczno-gospodarczego ustawicznej konkurencji. Wymaga to zdecydowanego zdynamizowania procesów planistyczno-projektowych. Cecha elestyczności ujęć, rozumianej jako podatność na zmiany, w połączeniu z szybką informacją o terenie typu "monitoring" i ofertowym zdynamizowaniem systemów i organizacji planowania stanowi ogólny, w części nawet wprowadzany sposób postępowania.

Sprowadzenie ujęć ogólnych do ujęć operacyjnych w odniesieniu do konkretnych adresatów nie może obejść się bez rozeznań studialnych, przeprowadzonych w aspekcie przeobrażeń modyfikacyjnych stosownie do celów i uwarunkowań. Rozeznania studialne tego typu stanowią równocześnie przykłady, wzorce metodyczne i operacyjne dla podobnych sytuacji, podobnych przemysłów, a także przyczynki do określenia startegii i celów innych przemysłów.

Niniejsze opracowanie, przygotowane przez zespół pracowników Katedry Projektowania i Teorii Architektury, dotyczy właśnie zbadania możliwości przekształceń przestrzennych dzielnicy przemysłowej na przykładzie zgrupowania przemysłowego Łabędy w Gliwicach, jako konkretnego adresata, oraz określenie i ujawnienie cech przestrzenno-funkcjonalnych i społeczno-ekonomicznych oraz techniczno-technologicznych, tworzących zespół uwarunkowań na dokonanie propozycji metodycznych możliwie optymalnych dla sprawnych działań planistycznych.

Działania aktywizujące i mobilizujące wybór optymalnych kierunków, celów i strategii są niezbędne dla wyeliminowania pewnych procesów planistycznych sprzecznych z aktualnym zamówieniem w tym zakresie.

Dokonano próby sprecyzowania odpowiedzi na następujące pytania:

- czy każdy zakład jest podatny na przekształcenia, w jakim stopniu i jakiego rodzaju?
- jak dalece istniejący stan zainwestowania ułatwia lub utrudnia realizację nowych koncepcji przestrzennych, właściwych dla aktualnych postulatów, potrzeb i aspiracji?

Generalne pytanie brzmi: "czy można przekształcać i jak przekształcać" oraz jakie cechy winien posiadać zmodyfikowany układ przestrzenny, aby reprezentował podatność na przyszłe natury oraz aby mógł stanowić element planowania i projektowania permanentnego, co staje się podstawowym wymogiem. Pytanie to dotyczy zarówno ujęć teoretycznych, jak i praktycznych. Istotnym elementem prowadzonych studiów jest konstruowanie uzasadnień dla podejmowania decyzji o wyburzeniach zbędnych obiektów, utrudniających lub w ogóle uniemożliwiających działanie restrukturyzacyjne.

W celu wzbogacenia materiału studialnego dowodowego oraz nadania cech opracowania przydatnego również dla celów operacyjnych wprowadzono, jako przykłady rozwiązań wariantowych, odpowiednio ukierunkowane rozwiązania studenckie.

Do przedstawionego opracowania nie włączono problematyki formalno-prawnej i własnościowej. Takie opracowania posiadają charakter rutynowy i na podstawie aktualnych przepisów winny być przygotowane dla każdego zadania indywidualnie. Stanowią one raczej konsekwencję rozstrzygnięć merytoryczno-metodycznych według przyjętych tu kryteriów, zwłaszcza że do celów opracowania należą rozwiązania metodyczne, teoretyczne i praktyczne, będące rodzajem uogólnień i zasad, a nie jednorazowe opracowanie realizacyjne. Takie opracowania mogą powstawać na bazie przedstawionych studiów. Chodzi tu o przebudowę stereotypów myślenia planistyczno-operacyjnego przez zmianę podejścia pasywnego na aktywne i aktywizujące ujęcia o charakterze ofertowym.

Jako element osadzenia przedstawionych rozwiązań i koncepcji w kontekście stanu wiedzy i tendencjach postępowania dołączono informację o publikacjach ujmujących rozważany problem szerzej niż problematyka gminy, dzielnicy czy miasta.

Abstract

During the seventies of our century evolutionary changes in industry became intensified both when it comes to their range as well as with respect to production engineering, manufacturing strategies, ecological, social and humane conditions. This requires firm, adaptable measures particulary in planning and design processes based on flexibility and monitoring.

Attempts of such adaptation were made when examining the possibilities for spatial transformation in the industrial district of Łabędy in Gliwice. These studies were carried out in the Department of Designing and Architectonic Theory of the Technical University of Silesia in Gliwice. The aim of the studies was to find an answer to the question - to what extent each of the plants is transformable and how far does the existing investment status facilitate or hinder the realization of new spatial concepts.

The new situation on the market requires that these studies be of planning and operative nature, in the form of offers based on flexible arrangements i.e. transformable.